

Hämeenlinna Iittala—Keikkala
Kevyenliikenteen väylän inventointi
Kreetta Lesell 2009

MUSEOVIRASTO

Sisällys:

Sisällysluettelo	1
Arkistotiedot	2
1. Johdanto	3
Kartta väylästä	4
2. Ympäristön muinaisjäännökset	5
2.1. Maantie 2843 ja keskiaikainen kylä	5
2.2. Rautakautiset kohteet	5
3. Topografia ja tutkimukset	5
4. Yhteenveto	6
Lähteet	6
Kuvat	8
Negatiiviluettelo	10
Dialuettelo	10

Arkistotiedot

Hämeenlinna Iittala—Keikkala
Kevyenliikenteen väylän inventointi

Museovirasto / arkeologian osasto
Inventointi ja raportin laatiminen: FK Kreetta Lesell, Museovirasto
Raportti: Museovirasto / arkeologian osaston topografinen arkisto

Tutkimuskustannukset: FCG Planeko Oy
Budjetti: 2 280 €

Tutkittu alue: 10 x 1000 m
Kenttätyöaika: 1.–2.10.2009
Löydöt: -

Valokuvat: s. 8 ja 9, negatiivit F145797:1–2

Digitaalikuvat: DG909:1–4

1. JOHDANTO

Kiinteät muinaisjäännökset ovat kulttuuriympäristön vanhimpana osana muinaismuistolain (295/63) nojalla rauhoitettuja. Maantien 2853 lounaispuolelle suunnitellaan kevyenliikenteen väylään Iittalasta Keikkalaan. Tulevan väylän pituus on noin 1000 m ja se kulkee tien lounaispuolta keskiaikaisen sakariston kohdalta vanhainkodille saakka. Kevyenliikenteenväylä tehdään tien viereen.

Maantien 2843 kohdalla on ollut olemassa tie viimeistään 1400-luvulla ja sen koillispuolella on sijainnut Keikkalan keskiaikainen kylä nauhamaisemana muodostelmana. Kylä on sijainnut vastapäätä keskiaikaista kivisakaristoa. Lisäksi tulevan väylän läheisyydestä tunnetaan rautakautisia muinaisjäännöksiä. Kevyen liikenteen väylä kulkee myös valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön ja arvokkaan maisema-alueen läpi. Tämän takia Museovirasto edellytti kahden päivän inventointia alueelle.

FCG Planeko Oy vastasi kustannuksista, jotka olivat 2280,0 €. Kenttätyöt tehtiin 1.–2.10.2009. Tutkitun alueen laajuus oli noin 10 x 1000 m. Inventoinnin esi-, kenttä- ja jälkitöiden tekemisestä vastasi tutkija Kreetta Lesell Museoviraston arkeologian osastolta.

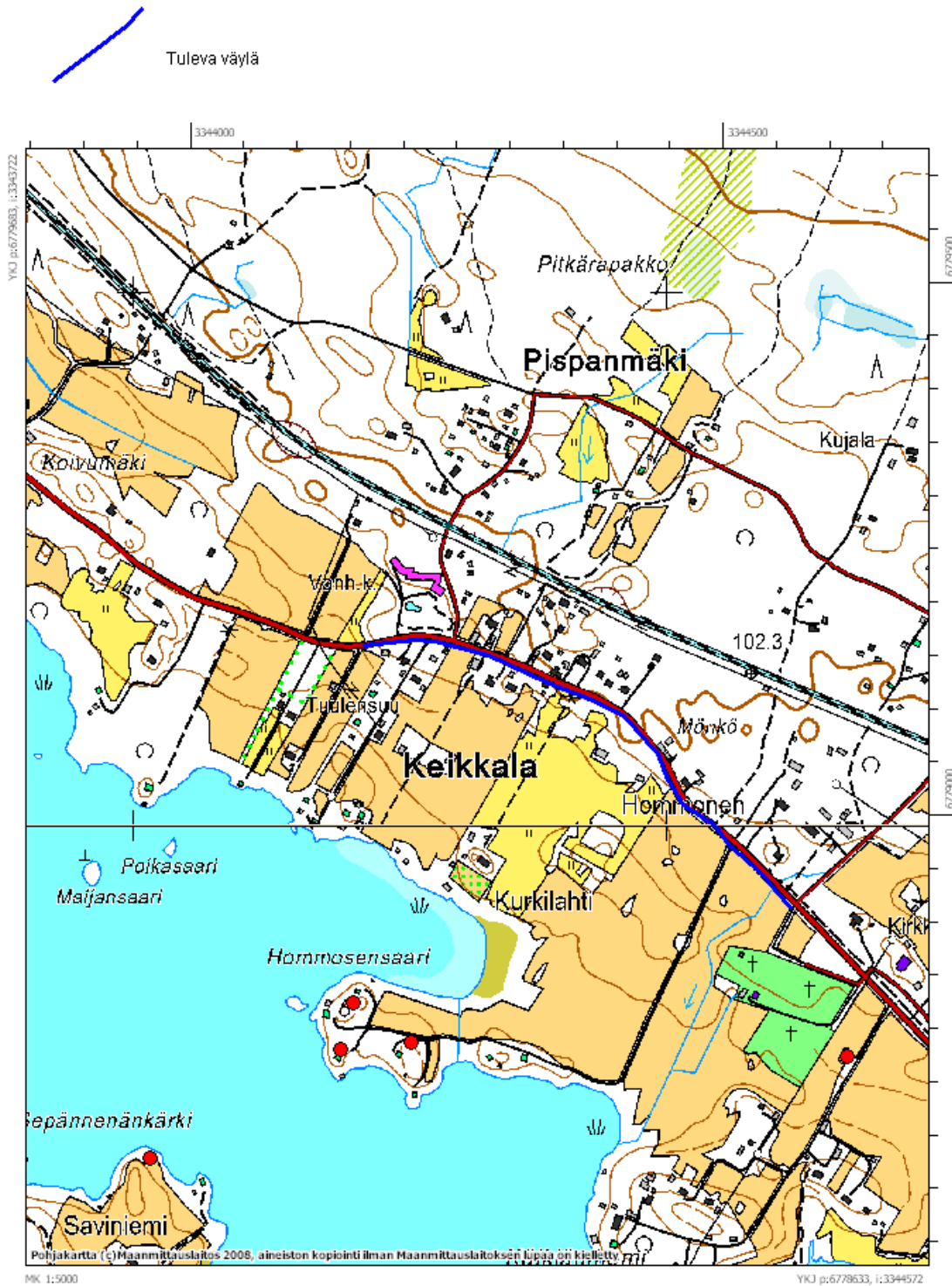
Inventoinnissa tulevan väylän kohdalla havaittiin useita ihmisen tekemiä rakenteita, joista suurin osa on 1900-luvulta. Mitään todisteita keskiaikaisista tai sitä vanhemmista rakenteista ei saatu, joten kevyen liikenteen väylän rakentamiselle ei ole muinaismuistolain määrittämään estettä

8.10.2009 Helsingissä

_____ tutkija Kreetta Lesell

Hämeenlinna Iittala - Keikkala

Kevyenkiikenteen väylän inventointi

2. LÄHISTÖN MUINAISJÄÄNNÖKSET

2.1. MAANTIE 2853 JA KEIKKALAN KESKIAIKAINEN KYLÄ

Maantien 2843 kohdalla on ollut Hämeenlinnasta Toijalaan menevä tie viimeistään 1400-luvulla, siitä on merkintä vuoden 1432 rajankäynnissä (Suvanto:280). Se näkyy Avenderin maakirjakartassa vuodelta 1698 ja Kuninkaan kartastossa (1776—1805). Se on myös 1800-luvun kartoissa kuten senaatin, pitäjän ja venäläisten topografikartassa. Tie kulkee nykyisin samaa reittiä kuin vanhoissa kartoissa, mutta sitä on levennetty 1900-luvun loppupuolella.

Alueella on sijainnut Keikkalan keskiaikainen kylä. Sen todennäköisin paikka on vastapäätä keskiaikaista sakaristoa maantie 2843 koillispuolella pitkänä nauhana. Tähän paikkaan se on merkitty Avenderin kartassa vuodelta 1698 ja Kuninkaan kartastossa vuosilta 1776—1805. Kylä on myös 1800-luvun kartoissa. Tällöin se on laajentunut, mutta rakennuksia ei ole vielääkään tien lounaispuolella tulevan kevyen liikenteenväylän kohdalla.

2.2. RAUTAKAUTISET KOHTEET

Lähin kohde on Kalvolan hautausmaalta löydetyt kaksi keihäänkärkeä, miekan katkelma ja muita esineitä. Nämä löydettiin jo 1929, jolloin kansakoulunopettaja V. Salmi ilmoitti, että hautausmaata laajennettaessa on löytynyt esineitä. Nils Cleven kävi tarkastamassa paikan. Hänen mukaansa maaperä löytöpaikassa on savensekaista maata tai melkein soraa, sitä vastoin vanhan hautausmaan kohdalla maaperä on hiekkaa. Hänen mielestään on siis mahdollista, että esineet ovat peräisin jostakin kalmiston toisesta paikasta, esimerkiksi vanhasta hautausmaasta. Ainakin keihäänkärki on hänen mukaansa sattumalta paikalle joutunut. Löytökohdasta ei löytynyt myöskään luita. (Cleve 1929). Löytöpaikka on väylän eteläpäästä noin 150 m etelään.

Rautakautiset kalmistot sijaitsevat usein keskiaikaisten kirkkojen läheisyydestä. Hautausmaa on myös korkeammalla ympäröiviä savisia peltoja, joten on hyvin mahdollista, että kalmisto sijaitsee siellä.

Kylä-Hakkarin kuppikivi sijaitsee Käikiälän tilustien varressa tulevasta kevyenliikenteen väylästä noin 350 m eteläkaakkoon samalla peltoalueella, josta kevyen liikenteen väylä alkaa.

Hommosensaarella on kolme muinaisjäännöstä. Hommosenkärki eli -saari 1 on rautakautinen polttokenttäkalmisto, jonne tehdystä koekuopasta on löytynyt nokista ja tiivistä kiveystä ja keramiikkaa. Hommosenkärki eli -saari 2 on myös rautakautinen polttokenttäkalmisto, sieltä on useita löytöjä, mutta kalmisto on melko tuhoutunut. Hommosenkärki eli -saari 3 on rauhoitettu maarakenne. Sinne tehdyissä koekuopissa on ollut runsaasti hiiltä ja palanutta kiveystä. Hommosensaari sijaitsee väylän eteläpäästä noin 700 m lounaaseen.

3. TOPOGRAFIA JA TUTKIMUKSET

Kevyenliikenteen kaakkoispää on pellolla, jonka keskellä on Kalvolan keskiaikainen sakaristo ja Kalvolan hautausmaa. Nämä sijaitsevat kuitenkin korkeammalla sora- ja hiekkamaassa, kun taas pelto on savea. Pellolle väylän kohdalle tehtiin kolme koepistoa ja sitä kairattiin. Maaperä oli tiukkaa savea, jossa oli jonkin verran kiviä. Mitään rakenteita tai löytöjä ei tullut. Koekuopissa ei havaittu auranjalkia.

Pellosta länteen on sekametsää. Maa nousi ja muuttui savesta hiekaksi. Täältä löydettiin useita rakenteita, kuten talonpohja, kellari, ajoliуска, kuoppia ja kivikasoja. Paikalla on ollut 1900-loppupuolella talo, johon suurin osa rakenteista kuuluu. Talon perustuksissa on poralla lohkotu kiviä, joten se ei ole kovin vanha. Tänne tehtiin kaksi koekuoppaa. Maa oli sekoittunutta.

Tällä kohtaa on myös kivistä holvattu kellari. Se on erittäin hyvin säilynyt, ainoastaan puuovi on kaatunut sisään. Se on tehty suurista suorakaiteen muotoisista kivistä, jotka on lohkotu. Ainakin yhdessä kivessä havaittiin poranjälkiä. Oviaukon kohta on melkein metrin paksuinen, sen katossa on myös betonia. Sisäpuolelta kellarin koko on 2 x 3 m. Seiniin on tehty syvennyksiä. Se on suuren maakummun sisällä. Selkeä maakumpu on ainakin 3,5 x 5 m. Paikallisten asukkaiden mukaan se on kuulunut tien toisella puolella olevalle talolle, joka on palanut 1900-luvun loppupuolella. Kellarissa oli vielä hillopurkkeja ja juomapulloja. GPS pkoo 6780101 ja ikoo 3343990.

Kellarista luoteeseen oli kivikkoa ja jyrkkäreunaisia kuoppia, läpimitaltaan 2–3, joissakin oli kiviä tai rautaisia tukirakenteita. Tästä luoteeseen tultiin alueelle, jossa oli toinen talonpohja (GPS pkoo 6780182, ikoo 3343945), liuskoja, kuoppia, kivikasoja ja kiviaita. Osa talonpohjasta ja liuskasta jää kevyenliikenteenväylän alle. Talo on ollut käytössä paikallisten mukaan 1900-luvun loppupuolella. Kaunis kiviaita on niin kaukana tulevasta väylästä, että se säästyy.

Tästä luoteeseen on pusikoitunut ja tasoitettu alue, johon tehtiin kolme koepistoa. Maa oli sekoittunutta. Alueella on mahdollisesti ollut jonkinlaista rakennuksia, mutta niistä ei ole jäänyt mitään jäljelle tasoitamisen jälkeen.

Tämän jälkeen on taloja, joiden pihapiiristä väylä vie pienen osan. Loppupuolella on peltoja ja taloja. Pellolle väylän kohdalle tehtiin kolme koepistoa ja sitä kairattiin. Maaperä oli tiukkaa savea, jossa oli jonkin verran kiviä. Mitään rakenteita tai löytöjä ei tullut. Väylän luoteispäässä kulkee vesijohto.

4. YHTEENVETO

Tulevan väylän kohdalla havaittiin useita ihmisen tekemiä rakenteita, joista suurin osa on 1900-luvulta. Mitään todisteita keskiaikaisista tai sitä vanhemmista rakenteista ei saatu, joten kevyen liikenteen väylän rakentamiselle ei ole muinaismuistolain määrittämään estettä.

LÄHTEET

Kuninkaan kartasto Suomesta 1776 – 1805 (toimittaneet Timo Alanen ja Saulo Kepsu).

Sarvas Anja 1992: Kalvolan historia 1 Esihistoria.

Suvanto Seppo 1992: Kalvolan historia 1 Ruotsin vallan aika

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Cleve Nils 1929: Rautakauden kalmisto Kalvolan hautausmaalla. Museovirasto, arkeologian osaston topografinen arkisto.

1600-luvun Maakirjakartat Kalvola Keikkalan kylä, tekijä Avender 1968

Museoviraston muinaisjäännösrekisteri

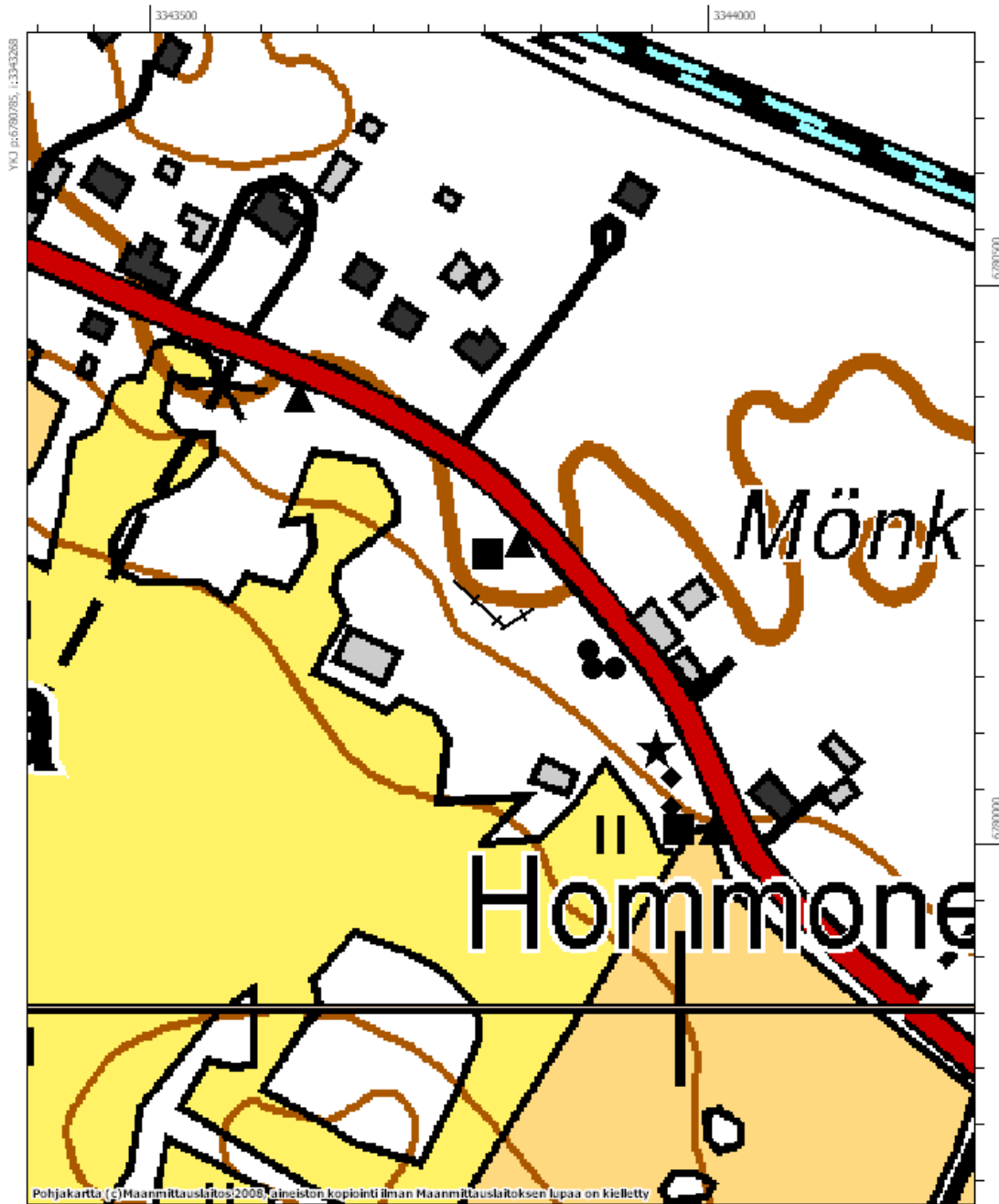
Pitäjän kartta 2132 01 Kalvola Kansallisarkisto

Senaatin kartta 2132 01 Kalvola Kansallisarkisto

Kartta 213201

Kartta Iittala - Keikkala kevyenliikenteen väylän rakenteista

★ Kellari	◆ Kivikasa
▲ Liuska	✂ Kiviaita
● Kuoppa	
■ Talonpohja	

DG909:1

Talon rakenteita. Kaakosta.

DG909:2

Kellari. Koillisesta.

DG909:3

Kellarin sisäpuoli. Idästä.

DG909:4

Kivaitaa. Lounaasta.

Mustavalkokuvienluettelo negatiivit F145797:1–2

Kuvannut Kreetta Lesell.

Kuvan numero	Aihe	Valmistusaika	Aiheen paikat	Tekijä
F145797:2	Kellarin sisäpuoli. Idästä.	2009	Iittala, Hämeenlinna	kuvaaja: Kreetta Lesell
F145797:1	Kellari 1900-luvulta. Koillisesta.	2009	Iittala, Hämeenlinna	kuvaaja: Kreetta Lesell

Digitaaliluettelo DG909:1–4

Kuvannut Kreetta Lesell.

Kuvan numero	Aihe	Valmistusaika	Aiheen paikat	Tekijä
DG909:1	Talon rakenteita. Kaakosta.	2009	Iittala, Hämeenlinna	kuvaaja: Kreetta Lesell
DG909:2	Kellari. Koillisesta.	2009	Iittala, Hämeenlinna	kuvaaja: Kreetta Lesell
DG909:3	Kellarin sisäpuoli. Idästä.	2009	Iittala, Hämeenlinna	kuvaaja: Kreetta Lesell
DG909:4	Kiviaitaa. Lounaasta.	2009	Iittala, Hämeenlinna	kuvaaja: Kreetta Lesell